

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ YAZMA ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

AN ANALYSIS OF WRITING ACTIVITIES IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE TEXTBOOKS

Dilek KOCAYANAK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
TÖMER

dilekkocayanak@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7033-7715

ÖZ

Geliş Tarihi:

03.01.2023

Kabul Tarihi:

26.03.2023

Yayın Tarihi:

31.03.2023

Anahtar Kelimeler

Yabancı dil olarak
Türkçe
Yazma yaklaşımları
Ders kitapları

Keywords

Turkish as a foreign
language,
Writing approaches
Textbooks

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Türkçeye Yolculuk kitabının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde yer alan yazma etkinliklerinin farklı yazma yaklaşımları bağlamında değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda her düzeyde yer alan yazma etkinlikleri Yaylı (2014; 2015) ve Hyland (2003) tarafından kategorileştirilen biçimsel yaklaşım, işlevsel yaklaşım, yaratıcı ifade yaklaşımı, süreç yaklaşımı, içerik odaklı yaklaşım ve okur odaklı yaklaşıma göre incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi şeklinde desenlenmiştir. Kitaptaki üniteler belli bir kavrama yönelik şekillendirilmiş ve yazma etkinlikleri bu kavrama koşul yapıda ve benzer içerikte tasarlanmıştır. Bu bağlamda temel düzeyde yazma etkinliklerinin biçimsel yaklaşım; orta ve yüksek düzeyde ise işlevsel ve yaratıcı ifade yaklaşımı bağlamında hazırlandığı gözlenmiştir. Kitapta okur ve süreç odaklı yazma yaklaşımlarına hiç rastlanmamış ancak az miktarda içerik odaklı yaklaşıma yer veren etkinlik örnekleri bulunmaktadır. Kitabın özellikle ileri düzeylerinde yaratıcı yazma etkinliklerine yer verilmesi, öğrencilerin yaratıcılığını teşvik eden ve daha çok özgün örneklerle değerlendirilmesi önerilmektedir.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to analyse the writing activities at A1, A2, B1, B2 and C1 levels in the book, Türkçeye Yolculuk, which is used in teaching Turkish as a foreign language, in the context of different writing approaches. For this purpose, writing activities at all levels were analysed according to the in terms of the principles of focus on language structures, focus on text functions, focus on creative expression, focus on the writing process, focus on content and focus on reader that were categorized by Yaylı (2014; 2015) and Hyland (2003). The research was designed as document analysis, one of the qualitative research methods. The units in the book are shaped for a certain concept and the writing activities are designed in parallel with this concept and with similar content. In this context, language structures of writing activities at the basic level; it was observed that it was prepared in the context of focus on text functions and focus on creative expression at medium and high level. In the book, there are examples of activities that do not focus on the writing process and focus on reader but some of the few writing activities exemplified focus on content writing. It is recommended to include creative writing activities, especially at the advanced levels of the book, and to include more original examples that encourage students' creativity.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1228869>

Atıf/Cite as: Kocayanak, D. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinin değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(1), 507-530.

Giriş

Hem ana dili hem de yabancı dil öğretiminde amaç, kazanım, yaklaşım, yöntem ve değerlendirme süreçleri çok önemlidir. Geçmişten bugüne yabancı dil öğretiminde çeşitli yaklaşım ve yöntemler kullanılmıştır. Özellikle gelişmiş ülkelerde yabancı dil öğretimi ile ilgili çalışmaların hız kazanması yabancı dil öğretimine yönelik çağdaş yaklaşım ve yöntemlerin ortaya konmasını sağlamış, bu nedenle de dil öğretiminde beceri odaklı bir anlayış benimsenmiştir (Doğan, 2020; Coşkun, Balcı ve Özçakmak, 2013; Kurudayıoğlu, 2003; Yalçın, 2002). Beceri gelişimine odaklanan dil öğretim süreci, öğrencinin çabaları sonucunda öğrenmenin gerçekleşmesine olanak sağlayan etkinlikleri kullanmayı esas almıştır (Güneş, 2017). Bu etkinlikler dil becerilerinin gelişimini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Hem öğrenci merkezli hem de beceri gelişimi için hazırlanan tüm etkinliklerin sürece yayılmış, ilgi çekici, somut ve gerçek hayattan alınan unsurları barındırması gerekmektedir (Güneş, 2013; Lüle Mert, 2014).

Yazma becerisi beceri ve öğrenci merkezli düşünüldüğünde karmaşık ve öğretilmesi zor olan bir beceridir. Genellikle temel düzeyde basit etkinliklerden yüksek düzeye doğru karmaşık etkinliklere giden bir yol izlenmektedir. Alan yazında yazma becerisi bir dizi bilişsel süreç ve zihinsel temsillerin etkileşiminden oluşan bir etkinlik (Larios, Manchon, Murphy ve Marın, 2008: 31); öğrencinin sosyal ve zihinsel bağımsızlık becerilerinin gelişimine çeşitli katkılar sunan (Güneş, 2014: 341) bir beceri ve planlama, düzenleme, değerlendirme ve beyin fırtınasının önemli rol oynadığı (Crossley ve McNamara, 2011) bir alan olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla tüm bu üst düzey becerileri içinde barındıran yazma becerisinin bu karmaşık yapısı hem öğrenme hem de öğretme sürecini zorlaştırmaktadır.

Yabancı dilde yazma başlangıç düzeyinden itibaren geliştirilmesi gereken bir beceridir. Doğaldır ki başlangıç düzeyinde iç tutarlılığı olan, akıcı bir yazma etkinliğinin gerçekleştirilmesi beklenemez. Kısacası yazma etkinliğinin yeterliğe ulaşma çalışması genellikle basit etkinliklerden çok karmaşık etkinliklere doğru giden bir süreç izler. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitaplarında yer alan başlangıç düzeyinde yazma becerisi etkinlikleri; genellikle sözcükleri doğru yazmak, bağlama uygun sözcük kullanmak ve tümce oluşturmak, doğru sözcük sıralamasını yapabilmek, imla kurallarını doğru kullanmak vb. amaçla hazırlanmaktadır. Orta düzey yazma becerisi etkinlikleri ise yazılı dilin kurallarını bilmeyi, genelleme ve örnekleme yapmayı, çok karmaşık olmayan metinler üretmeyi içerirken yüksek düzey yazma becerisi etkinlikleri yüzeysel ve derin anlamlar oluşturmayı, kültüre özgü durumları doğru kullanmayı ve açık, iyi yapılandırılmış metinler yazmayı içerir. Heaton (1990: 136) bir öğrencinin temel, orta ve ileri düzeylerde aşağıdaki ölçütler bağlamında kompozisyon yazmasının beklendiğini ifade etmektedir:

Temel Düzey: Dil bilgisi veya kelime dağarcığında kafa karıştırıcı hatalar yoktur; okunaklı ve kolay anlaşılır bir yazıdır; basit, karmaşık olmayan cümleler üretebilir.

Orta Düzey: Kompozisyonda bazı hatalar olsa da, doğru dil bilgisi, kelime bilgisi ve imla vardır; el yazısı genellikle okunaklıdır; açık, anlaşılır ve uygun ifade kullanır; temaları ve önemli noktaları tutarlı bir şekilde bağlayabilir.

İleri Düzey: Son derece yüksek dil bilgisi, kelime bilgisi; kolay okunabilir el yazısı vardır; adayın doğru ve uygun şekilde kullanabileceği dil yelpazesinde belirgin bir sınırlama yoktur; önemli ölçüde gelişmişlik gösteren düzenli, tutarlı yazı üretme yeteneği bulunur.

Cümle yapısı, ses veya anlam kalıpları gibi dilbilimsel araçları içinde barındıran retorik araçların kullanıldığı yazma becerisi pek çok bileşeni de içermektedir. Heaton (1990: 135) yabancı dilde iyi bir kompozisyon yazmayı hedefleyen öğrencinin, doğru ve uygun cümleler yazmak için *dili kullanma becerisine*; noktalama işaretleri, yazım kuralları gibi dile özgü kuralları doğru kullanmayı gerektiren *mekanik becerilere*; yaratıcı düşünme ve düşünceyi geliştirme becerisini içeren yazı içeriğini *planlama becerisine*; dili etkin bir şekilde kullanma yeteneğini içinde barındıran *iisluþ becerisine* ve hedef kitleyi göz önünde bulundurarak belirli bir amaç için uygun bir şekilde yazmayı hedefleyen *tür becerilerine* sahip olması gerektiğinden söz etmektedir.

Yabancı dilde yazma bu denli karmaşık bir süreci içinde barındırırken yazma etkinliklerin de kullanılan yöntem ve süreçlerin de çok çeşitli olmasına sebep olmaktadır. Ancak bu yöntem ve süreçler elbette kazanım ve ölçekler doğrultusunda belirlenmelidir. Kazanım aşaması temel bilgilerin öğrenilmesi ve becerilerin kullanılabilir düzeyde elde edilmesiyle ilgilidir. Unutulmamalıdır ki ders kitaplarında

uygulanan yazma etkinliklerinde hangi yöntemlerin ele alındığı önem taşımaktadır. Çünkü temel düzeyde harf, sözcük, yazım ve sesbirim bilgisini geliştirmeden yaratıcı yazma yöntemi ile alınan birçok konunun öğrencilerin zorlanabileceği etkinlikler olabileceği gibi, paragraf düzeyinde de yazma eğitimi almadan metin yazma veya tamamlamanın zorluğu olağan olacaktır.

Yabancı dilde yazma üzerine üretilen tüm yaklaşımlar karmaşık süreçler içeren ve uzun zaman içinde gelişim gösteren yazma becerisini daha anlaşılır kılmayı amaçlamaktadır. Yaylı (2014: 72), Raimes (1991) ve Hyland (2003) tarafından yapılmış olan derlemeleri temel alarak yabancı dilde yazma eğitimi üzerine geliştirilmiş olan yaklaşımların özelliklerini tarihsel gelişim sırasıyla ele almış ve *biçimsel yaklaşım*, *işlevsel yaklaşım*, *yaratıcı ifade yaklaşımı*, *süreç yaklaşımı*, *içerik odaklı yaklaşım* ve *okur odaklı yaklaşım* olmak üzere altı sınıflandırma yapmıştır.

Biçimsel yaklaşım Raimes tarafından biçim odaklı ve Hyland tarafından dil yapıları olarak da bahsedilmektedir. Bu yaklaşım dil eğitiminde 1960'larda ortaya çıkan yapısalcı ve davranışçı öğrenme kuramlarının etkili olduğu dönemde yoğun olarak kullanılmıştır. Harf, sözcük, imla kuralları ve kısa tümcelerin doğru yazımı önemlidir, özgün bağlamların oluşturulmadığı etkinliklerde temel amaç sözcük ve dil bilgisini ölçmektir. Yaylı'ya göre (2014: 73) bu yaklaşımda dilin anlam boyutu ihmal edilir. Yazma etkinlikleri genelde boşluk doldurma, yerine koyma ve eksik tamamlama gibi cümle boyutunda başlar. Bu yaklaşımda yansımali yazma etkinliklerinin kullanıldığını söylemek yanlış olmaz. Özellikler sözcük ya da noktalama bilgisini, yazım ve sesbirim bilgisini ölçen dil bilgisi aktarımına dayanan etkinliklere yer verilmektedir. Biçimsel yaklaşımda yazma 4 temel aşamada biçimlenir; (1) alıştırma, (2) kontrollü yazma, (3) yol gösterimli yazma ve (4) serbest yazı (Hyland, 2003; Yaylı, 2014; 2015: 133). Yaylı'ya göre (2015: 133) kelime ve gramer yapıları ile ilgili çalışmalar alıştırma aşamasını; metindeki boşlukları tamamlama, boşluklara aynı anlama gelecek kelime veya yapı yazma gibi etkinlikler kontrollü yazmayı; verilen örnek metinleri çok ciddi değişiklikler yapmadan yeniden yazma yol gösterimli yazmayı ve orijinal bir metin oluşturma ise serbest yazmayı kapsamaktadır.

Hyland'ın (2003) metin işlevleri başlığıyla sunduğu işlevsel yaklaşımın temelinde belli dil yapılarının belli dil işlevlerini yerine getirmek vardır. Yazma dersleri öğrenci ihtiyaçları göz önünde bulundurularak şekillendirilir. Bu yaklaşımdan artık kısa tümcelerden paragraf düzeyine geçilmiştir. Metinlerde giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin olması gerektiği vurgulanır. Ancak bu yaklaşımda yazarın yaratıcılığının ve bağlamın büyük bir oranda ihmal edilmesi, daha çok sebep-sonuç, bilgi verici ve karşılaştırma gibi metin türlerinin üzerinde durulması eleştirilmektedir.

Yaratıcı ifade yaklaşımının; kişinin bir konudaki duygu ve düşüncelerini, hayal gücünü kullanarak, özgürce kâğıda dökmesi olduğunu söyleyen Oral (2008), bu yaklaşımın yaratıcılığı ve kişiliği geliştirdiğini belirtmektedir. Öğrencilerin kendi görüş, düşünce ve hayal güçlerini kullanmalarını sağlayan bu yaklaşım, öğrencilerin kendi yazma konularını ve yöntemlerini seçmelerine fırsat vererek onların bilişsel ve iletişim becerilerinin gelişmesine de yardımcı olur (Tompkins 1982'den akt: Christopher, 1996). Yaratıcılık ön planda olduğu için yazmanın katı kurallar çerçevesinde öğretilmesinden çok kişisel öneme sahip konuların seçimine izin verilerek öğrenildiğine inanılır (Elbow, 1993'ten Akt. Yaylı 2014: 91). Sıkça tercih edilen etkinlikler; yazma öncesi etkinlikleri, günlük tutma ve paralel metinler üretme olarak sıralanabilir.

Süreç yaklaşımı yazma becerisini ürün olarak değil, süreç olarak ele alır ve yazmanın öncesi ve üretim sürecindeki işlemler üzerinde odaklanmayı hedefler. Aşamalı ve uzun sürecek, birbirini takip eden bir dizi işlemle sonra yazmanın öğretilebileceği yaklaşımından sonra araştırmacılar öğretmenlerin, öğrencilerinin yazma konusu ve yazma eylemi üzerine düşünmelerine yardımcı olma, akran ve öğretmen dönütlerini teşvik etme, üzerinde çalıştıkları yazma taslaklarını gözden geçirme, düzeltme ve arkadaşları ile paylaşma gibi noktalar üzerine odaklanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir (Calkins, 1986; Graves, 1983; Willis, 2001). Ülper (2008: 41) herhangi bir yazma etkinliğinde ne yazıldığının önemli olmadığını, bu sorunun cevabının ancak ürün ile ilgili olduğunu; kompozisyonun nasıl yazıldığının cevabının verilmesinin daha önemli olduğunu ifade ederek sürece odaklanmanın öneminden bahsetmektedir. Bu yaklaşımda öğretmenin görevi rehberlik etmek ve yazının tüm gelişimini göz önüne alarak değerlendirme yapmaktır. Değerlendirmelerde dilin yapısal yönünden çok planlama, taslaklar halinde gelişim gösterebilme ve dönüte göre gerekli düzeltmeleri yapabilme gibi becerilerin gelişimi ön planda

tutulur (Yaylı, 2004: 79). Alanyazında süreç temelli yazma yaklaşımının aşamaları; (1) yazma öncesi hazırlık, (2) taslak yazı çalışması, (3) taslağı gözden geçirme, geliştirme, düzenleme, (4) düzeltme, (5) paylaşma olarak belirlenmiştir (Tompkins, Campbell, Green ve Smith, 2014; Karatay, 2015).

İçerik odaklı yaklaşımda, Richard (2006) dil öğretiminin sürekli bir çalışma gerektirmeden erek dilde yer alan dil yapılarının ya da bilginin net bir şekilde aktarıldığını ifade eder. Bu yaklaşımda bir kelime veya kavram alanı hakkında herhangi bir bilgi sahibi olunmazsa öğrencilerin maalesef yazma etkinliğinde başarısız olacaklarına inanılır. Belli bir düzen ve zaman içerisinde tekrarlanan yazma süreçleri süreç yaklaşımında temel alınırken bilimsel niteliği olan yazma etkinliklerinde süreç yaklaşımının gereksinimleri karşılamadığı, mutlaka öğrencilerin yazmanın içeriği ile ilgili ihtiyaçları ön planda tutması gerektiğini göstermiştir (Hyland, 2003; Yaylı, 2014; 2015). Bu araştırmayı destekleyen Shih (1986), İngilizcenin ikinci yabancı dil olarak öğretildiği bir durumda akademik yazma eğitiminin süreç yerine hedef dile ait bilgilerin açık bir şekilde aktarılmasıyla öğrencilerin daha başarılı olduğunu vurgulamıştır. Bunun nedeni ise içerik temelli öğretimin alımlama becerilerinden okuma ve dinlemeyle bütünlük bir şekilde öğretilmesine bağlanmıştır.

Okur odaklı yaklaşım tıpkı içerik odaklı yaklaşım gibi akademik temellidir. Biçime odaklanmaktansa okurun alımlama sürecine eğilmek gerektiğini vurgular. Bu yaklaşımda “tür” oldukça önemlidir. Burada tür sözcüğü ile demek istenilen metni oluşturanların aynı sosyal durumlarda dili nasıl kullandıklarıdır. Dilin kullanım durumuna önem verilmektedir çünkü içinde yaşadığımız sosyal durumlar sonucunda kendi gereksinimlerimize göre değişik dil ve üslupla metinler yapılandırılabilir. Tür örnekleri ‘*yemek tarifi, deneme, şiir, öykü, mektup, şarkı, roman, reçete, vasiyet, doktora tezi*’ şeklinde örneklendirilebilir (Yaylı ve Yaylı, 2014). Bu süreçte öğretmene önemli bir görev düşmektedir. Öğretmen; herhangi bir yazma eğitimi sürecinde öğrencilerden yazmaları istenen metinleri ihtiyaç doğrultusunda akademik, sosyal ve mesleki bağlamlarda tanımlar (Hyland, 2004). Bu yaklaşımı özetleyecek olursak öncelikle öğrencilerin hedef türde yani öğretilmesi istenen türde bir kompozisyon örneği görmeleri gerekmektedir. Sonrasında bu tür biçim özellikleri bakımından incelenir. Belirlenen tür doğrultusunda ise türe has sözcükler, sözcük grupları ve üslubun nasıl kullanılması gerektiğini öğrenirler. Burada öğretmenin rolü yadsınamaz. Diğer adımda öğretmenin desteğiyle kısa metinler yazabilirler. Son adımda ise öğrencilerin kendi başlarına hem sosyal bağlama hem dil bilgisi kurallarına hem de dilbilimsel özelliklere dikkat ederek bir metin yazabilirler.

Yukarıda açıklanan yabancı dilde yazma yaklaşımlarının, yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında ne derecede yansıtıldığını görmek aslında yazma etkinliklerinin hangi yaklaşım ve kazanımlar çerçevesinde hazırlandığını da tespit etmek demektir. Elbette yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında gerek dinleme (Özbal ve Genç, 2019; Yalçın, 2018), konuşma (Kocayanak, 2021; Hasırcı, 2019; Parmaksız ve Tüm, 2017), okuma (Açık ve İltar, 2019; Kara ve Çekici, 2017), yazma (Tok, 2013; Yaylı ve Yaylı, 2018) gerekse sözcük öğretimi (Özcan ve Dağ Tarcan, 2020) ile ölçme ve değerlendirme (Göçer, 2007, Köse, 2005) açısından incelemeler bulunmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplar yazma yaklaşımlar bağlamında incelense de (Demir, 2020; Özdemir, 2021; Yaylı ve Yaylı, 2018; Tanrıverdi ve Tüm, 2016; Güvercin, 2012) Kesit Yayınlarının Türkçeye Yolculuk kitabındaki yazma etkinlikleri farklı yazma yaklaşımları açısından değerlendirilmemiştir. Bu yüzden bu çalışmanın amacı yabancı öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış olan Türkçeye Yolculuk kitaplarında yer alan yazma etkinliklerini farklı yazma yaklaşımları açısından değerlendirmektir.

Araştırmanın Yöntem ve Amacı

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi şeklinde desenlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Kesit Yayınlarının Türkçeye Yolculuk ders kitabının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerini yazma yaklaşımları açısından incelemektir. Çalışmanın alt amaçları şu şekildedir:

1. Türkçeye Yolculuk A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında hangi yazma yaklaşımları vardır?
2. Türkçeye Yolculuk A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarındaki yazma yaklaşımları düzeyler arasında nasıl farklılaşma göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışma Türkçeye Yolculuk setinin 6 ders kitabından oluşmaktadır. Çalışma için kolay (kazara) örnekleme yöntemine başvurulmuştur (Büyüköztürk vd., 2012). Çalışmanın verileri örneklemeden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda yazma etkinlikleri (1) biçimsel yaklaşım, (2) işlevsel yaklaşım, (3) yaratıcı ifade yaklaşımı, (4) süreç yaklaşımı, (5) içerik odaklı yaklaşım ve (6) okur odaklı yaklaşım çerçevesinde (Hyland, 2003; Yaylı, 2014; 2015) incelenmiştir. Tarihsel gelişimleri göz önüne alınarak açıklanan yazma yaklaşımları çalışmanın çerçevesini oluşturmuştur. Bu incelemeye yönelik ölçütler Tablo 1’de sunulmuştur. Çalışmada kitaplarda yer alan sadece yazma becerisi adı altında hazırlanmış etkinlikler ele alınmıştır. Okuma, dinleme veya konuşma becerisi sonrasında yer alan yazma etkinlikleri çalışmaya dâhil edilmemiştir. Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği için bu çalışmanın dışında iki araştırmacıya etkinlikler gösterilmiştir. Araştırma örnekleminde yer alan yazma becerisi etkinlikleri iki araştırmacı tarafından çözümlenmiş, kodlanmış ve incelemeler arası tutarlılık, uyum yüzdesi formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Stemler, 2001; Tavşancıl ve Aslan, 2001).

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama Sayısı}}$$

Formül 1: Kodlayıcılar/Kodlamalar Arası Tutarlılık Hesaplaması

Yapılan kodlamalar arası uyumun belirlenmesinde Formül 1 kullanılmış ve iki kodlama arasındaki uyum 0.88 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonucun 0.70'ten yüksek olması kabul edilebilir bir uyum düzeyi anlamına geldiğinden (Tavşancıl ve Aslan, 2001) incelemeler arası uyumun var olduğu, bir diğer ifadeyle bu yöntem için kabul edilebilir düzeyde güvenirliliğin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 1. Yabancı Dilde Yazma Yaklaşımları İnceleme Ölçütleri (Yaylı ve Yaylı, 2018)

Yaklaşımlar	Ölçütler
Biçimsel Yaklaşım	Yapısalcı yaklaşım Dil bilgisi çalışmaları
İşlevsel Yaklaşım	Biçim-işlev ilişkisi Paragraf ve kompozisyon organizasyonu Kavramsal/işlevsel izleneye bağlı etkinlikler
Yaratıcı İfade Yaklaşımı	Bireysel yaklaşım Özgünlük ve yaratıcılık Serbest yazma
Süreç Yaklaşımı	Bilişsel süreçlerin gelişimi Yazma öncesi etkinlikleri Taslak-dönüt-dönüte yanıt yayınlama
İçerik Odaklı Yaklaşım	Akademik yazma Okuma ve yazmanın birlikteliği Bilgi içerik aktarımı
Okur Odaklı Yaklaşım	Sosyal süreçlerin gelişimi Amaç ve bağlam Tür bilgisi Okurun özellikleri Taslak-dönüt-dönüte yanıt yayınlama

Bulgular ve Yorum

Çalışmadan elde edilen nitel verilerin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular çalışmanın alt amaçları doğrultusunda sunulmuştur.

Türkçeye Yolculuk A1 Ders Kitabında Yer Alan Yazma Yaklaşımları

A1 ders kitabında toplamda 16 yazma etkinliği yer almaktadır. Bu etkinliklerde sekiz adet biçimsel, sekiz adet ise işlevsel yaklaşımın kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2: Biçimsel Yaklaşımla Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Haydi Tanışalım!	Merhaba. Nasılsın?	Öğrencilerden karışık halde verilen cümleleri sıralamaları istenmiştir (s. 20).
	Nerelisin?	Öğrencilerden boşlukları uygun sözcüklerle tamamlamaları istenmiştir (s. 32).
2. Çevremiz ve Biz	Bu Kim? Bu Ne?	Kutudaki kelimeleri uygun sözcük gruplarıyla eşleştirme (s. 44).
	Burası Neresi?	Öğrencilerden verilen soruları cevaplamaları istenmiştir (s. 44).
3. Benim Dünyam	Ailem	Öğrencilerden örnek metindeki gibi kendilerini ve ailelerini tanıtan bir metin yazmaları istenmiştir (s. 66).
	Evim	Öğrencilerden kendilerini tanıtmaları istenmiştir (s. 76).
8. Alışveriş Zamanı	Hayırlı İşler	Öğrencilerden verilen soruları cevaplamaları istenmiştir (s. 190).
	Kıyafet Seçiyorum	Öğrencilerden diyalogları uygun seçeneklerle tamamlamaları istenmiştir (s. 120).

Tablo 2’de görüldüğü üzere biçimsel yaklaşımla hazırlanan etkinliklerin genelde boşluk doldurma, sıralama, soru-yanıt, verilen seçeneklerden tümce tamamlama, kişi ve zaman gibi dilsel öğelerin değiştirebileceği kontrollü yazma etkinlikleri vb. olduğu görülmektedir. Bu etkinlikler öğrencilerin dil bilgisi kurallarına uygun sözcük ve cümleleri kullanabilecekleri; harf, sözcük, imla kuralları ve kısa tümcelerin doğru yazımının etkili olduğu etkinliklerdir. Kitapta model metne benzer bir metni taklit ederek metin tekrar yazma etkinliği de bulunmaktadır. Bu bağlamda yapısal ve davranışçı öğrenme kuramlarının etkili olduğu etkinliklere yer verildiği, özgün bağlamların oluşturulmadığı ve sözcük, dil bilgisini ölçmeyi amaçlayan etkinliklerin ön plana çıktığını söylemek yanlış olmaz.

F. YAZMA**13 Kutudaki kelimeleri uygun yere yazalım.**mühendis - telefon - pencere - kapı - şapka - saat - uçak - ütü - ekmek
kuaför - veteriner - diş hekimi - garson - kedi - tavuk - avukat - anahtar
soför - bahçıvan - imam - pilot

Kim?	Ne?
mühendis	telefon
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

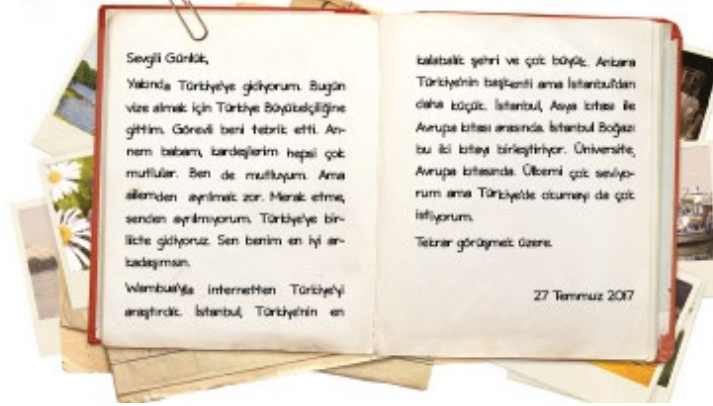
Resim 1: Kutu İçinde Verilen Sözcükleri İlgili Alana Yazma Etkinliği (Biçimsel Yaklaşım)**Tablo 3:** İşlevsel Yaklaşımla Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
4. Günlük Hayat	Saat Kaçta?	Öğrencilerden görsellere uygun cümleler yazmaları istenmiştir (s. 93).
	Bir Günüm/Hobiler	Öğrencilerden hangi gün neler yaptıklarını ifade etmeleri ile ilgilidir (s. 105).
5. Eğitim	Tebrikler! Kazandınız!	Öğrencilerden kutulardaki kelimeleri kullanarak bir kutlama mesajı yazmaları istenmiştir (s. 121).
	Türkiye'yi Tanıyorum	Öğrencilerden kısa bir günlük yazmaları istenmiştir (s. 135).
6. Seyahat ve Yemekler	Yolculuk Nereye?	Kurs kayıt formu doldurma (s. 144).
	Karnım Acıktı	Yemek tarifi verme (s. 155).
7. Sağlık ve Sosyal Yaşam	Karnım Ağrıyor!	Öğrencilerden doktor hasta diyalogunu içeren bir diyalog yazmaları istenmiştir (s. 167).
	Bugün Nereye Gidelim?	Kutu içinde verilen bilgilerden bir paragraf yazma (s. 175).

Tablo 3'te görüldüğü üzere A2 düzeyinde kısa metin yazma, diyalog veya paragraf oluşturma gibi işlevsel yaklaşımla hazırlanan etkinlikler yer almaktadır. Yazma konuları özellikle kitabın tema ve içerikleriyle eşgüdümlü ilerlemektedir. Biçimsel yaklaşıma benzer bir şekilde, dil yapılarının gerekli işleve göre doğru kullanabilme becerisi yer alsa da yazma etkinlikleri daha çok uygun işlev için uygun dil kullanımına indirgenmiştir. Öğrencilerin yaratıcı yönü, yazının yazıldığı bağlamın önemi göz ardı edilmiştir. Özellikle paragraf, diyalog oluşturma ve kısa metin yazma etkinliklerinde bilgi vermeye, karşılaştırmaya, neden sonuç ilişkisine yer verildiği de anlaşılmaktadır.

E YAZMA

21. Okuyalım.

Resim 2: Günlük Yazma (İşlevsel Yaklaşım)

Türkçeye Yolculuk A2 Ders Kitabında Yer Alan Yazma Yaklaşımları

A2 ders kitabında sözcük ve dilbilgisini ölçen etkinliklerden uzaklaşıp işlevsel ve yaratıcı ifade yaklaşımları doğrultusunda etkinlikler hazırlandığı tespit edilmiştir. Hazırlanmış olan 16 etkinliğin sekizi işlevsel, diğer yarısı ise yaratıcı ifade yaklaşımına göre hazırlanmıştır.

Tablo 4: İşlevsel Yaklaşımla Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Dün, Bugün, Yarın	İstanbul'dan Selamlar	Öğrencilerden arkadaşlarına dün ne yaptıkları, bugün ne yapmak istedikleri ve yarın ne yapacaklarını içeren bir e-posta yazmaları istenmiştir (s. 18).
	Bir Haftalık Planım	Öğrencilerden haftalık planlarını yazmaları istenmiştir (s. 25).
5. Zaman Zaman İçinde Geçmiş Zaman İçinde	Nasrettin Hoca	Öğrencilerden kendi kültürlerine ait bir fıkra yazmaları istenmiştir (s. 101).
6. İnsanlar ve Kişilikler	Ünlü Kişiler	Öğrencilerden sevdikleri beş ünlüyü ve kişileri tanıtmaları istenmiştir (s. 125).
	Kişiliğimiz Aynamızdır	Öğrencilerden en iyi arkadaşlarını tanıtmaları istenmiştir (s. 133).
7. Türk ve Dünya Mutfağı	Türk Yemek Kültürü	Öğrencilerden verilen cevaplara uygun sorular yazmaları istenmiştir (s. 143).
	Dünya Mutfağından Farklı Lezzetler	Öğrencilerden yemek tarifi yazmaları istenmiştir (s. 150).
8. Başarı, Kariyer ve Eğitim	Öz Geçmiş Hazırlama	Öğrencilerden özgeçmiş formu doldurmaları istenmiştir (s. 168).

Tablo 4'te işlevsel yaklaşımla hazırlanan etkinliklerin e-posta yazma, kısa metin oluşturma, özgeçmiş formu doldurma, yemek tarifi yazma, bir kişi veya yer hakkında tanıtım metni yazmadan oluştuğu görülmektedir. Yazma konuları kitabın ünite ve konularına koşut bir şekilde hazırlanmıştır. Bu yaklaşımla hazırlanan yazma etkinliklerinde karşı görüş bildirmek için bağlaç kullanımı, destekleyici

tümceler, betimlemeler kullanılması gibi işlevsel yaklaşımda yapılan çalışmaların sıklıkla kullanılabilceği e-posta yazma, tanıtım metni oluşturma gibi etkinliklere yer verilmiştir. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine dikkat ederek bir yazma etkinliği gerçekleştirme, anlama önem verme gibi işlevsel yaklaşımın temel ilkelerini kapsayan yazma etkinliklerine rastlanmıştır.

Resim 3: E-posta Yazma (İşlevsel Yaklaşım)

Tablo 5: Yaratıcı İfade Yaklaşımına Göre Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
2. Medya Dünyası	Gazete Haberleri	Öğrencilerden bir haber metni yazmaları istenmiştir (s. 34).
	Sosyal Medya	Öğrencilerden hayallerinde yer alan bir web sitesi kurmaları, bu sitenin adı, amacı, hedef kitlesi gibi özellerine değinmeleri istenmiştir (s. 45).
3. Mekân ve Şehir	Kiralık Ev Arıyorum	Öğrencilerden kiralık veya satılık bir ilan metni oluşturmaları istenmiştir (s. 55).
	Gezgin	Öğrencilerden bir sergi ilanı hazırlamaları istenmiştir (s. 65).
4. Akıllı İletişim	Akıllı Telefonlar	Öğrencilerden akıllı telefon almak istedikleri ve bununla ilgili bir diyalog yazmaları istenmiştir (s. 75).
	Teknoloji ve Hayat	Öğrencilerden internette bir alışveriş yaptıklarını hayal etmelerini ve firmanın internet sitesine ürün ve alışveriş hakkında bir yazı yazmaları istenmiştir (s. 85).
5. Zaman Zaman İçinde Geçmiş Zaman İçinde	Masal Masal İçinde	Öğrencilerden hayallerindeki masal kahramanını yazmaları istenmiştir (s. 114).
8. Başarı, Kariyer ve Eğitim	Kariyer Planlaması	Öğrencilerden ilkokul öğretmenlerine mektup yazmaları istenmiştir (s.160).

Tablo 5’te kısa metin oluşturmadan uzun metin yazma etkinliklerine geçildiği görülmektedir. Bir haber metni yazma, kiralık veya satılık ilan metni oluşturma, sergi ilanı hazırlama, masal ve mektup yazma, verilen bağlam çerçevesinde bir diyalog oluşturma gibi etkinliklere yer verilmiştir. Diğer ünitelerde olduğu gibi tema ve yazma içerikleri birbirine koşut bir biçimde hazırlanmıştır. Yazma etkinliklerinin öğrencilerin ifade yeteneğinin geliştirilmesine yönelik hazırlandığını söylemek yanlış olmaz. Biçimsel ve işlevsel yaklaşımın tersine kitapta yer alan model metnin tekrarını yazmayı dayatmaktan çok öğrencinin fikirlerini ve ifadesini ön plana çıkarabileceği yazma etkinliklerine yer verilmiştir. Verilen tüm örneklerin öğrencinin ifade yeteneğini arttırmaya yönelik olduğu görülmektedir. Kısacası yaratıcı ifade yaklaşımındaki etkinliklerin öğrencilerin kendini keşfetmesine, duygu ve düşüncelerini dile getirmesine, kendi yazma tarzlarını geliştirmelerine olanak sağladığı görülmektedir. Bir haber metni oluşturma, mektup yazma, web sitesi kurma gibi yazma görevleri ile öğrencilerin özgün metin üretimi desteklenmeye çalışılmıştır.

E. YAZMA

9. Bir akıllı telefon alacaksınız. Buna uygun bir diyalog metni yazınız.

NASIL BİR TELEFON İSTİYORSUNUZ?

.....: Merhaba, ben bir telefon almak istiyorum.

Görevli: Merhaba, hoş geldiniz. Nasıl bir telefon istiyorsunuz?

.....:

Görevli: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Resim 4: Diyalog Hazırlama (Yaratıcı İfade Yaklaşımı)

Türkçeye Yolculuk B1 Ders Kitabında Yer Alan Yazma Yaklaşımları

Türkçeye Yolculuk ders kitapları belli bir kavram, tema ve içeriğe göre hazırlandığı için her düzeyde ünitenin sonunda yer alan toplam 16 yazma etkinliği bulunmaktadır. B1 kitabında 9 işlevsel, 7 yaratıcı yazma yaklaşımına göre hazırlanmış etkinliklere rastlanmıştır.

Tablo 6: İşlevsel Yaklaşımla Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Siyasetten Magazine	Siyaset ve İnsan	Kültürel ilişkilerin dünya barışına etkilerinin neler olabileceği konusunda bir yazma konusu bulunmaktadır (s. 19).
4. Sağlıklı Beslenme ve Spor	Her Şeyin Başı Sağlık	Öğrencilerden ülkelerindeki kahvaltı kültüründen bahsetmeleri istenmiştir (s. 87).
5. Trafik Hayattır	Acele Kan Aranıyor	Öğrencilerden yaşadıkları veya tanık oldukları bir trafik kazasını anlatmaları istenmiştir (s. 117).
	Trafik Kuralları	Öğrencilerden trafik kurallarına uymanın neden önemli olduğu konusunda bir yazı yazmaları istenmiştir (s. 129).
6. Teknoloji Her Yere	Ev Eşyalarımız	Öğrencilerden ev eşyaları ile neler yaptıklarını yazmaları istenmiştir (s. 142).
7. Konferansa Davet	Davet Mektubu	Öğrencilerden bir sempozyuma katılım formunu doldurmaları istenmiştir (s. 165).
	Uçak Rötar Yapınca	Öğrencilerden kayıp bagaj ve gümrük bildirim formunu doldurmaları istenmiştir (s. 177).
8. Kitap ve Hayat	Bir Yazar Bir Kitap	Öğrencilerden hangi şairle röportaj yapmak istediklerini yazmaları istenmiştir (s. 187).
	Hayatın Aynası	Öğrencilerden en sevdikleri filmi anlatmaları istenmiştir (s. 196).

Tablo 6’da görüldüğü üzere işlevsel yaklaşımla hazırlanan etkinlikler bir sempozyuma katılım formu doldurma, kayıp bagaj ve gümrük bildirim formu doldurma, film anlatma, öğrencilerin kendi kültürlerinden bahsetme gibi bir konu hakkında özgün bir metin oluşturmayı kapsamaktadır. Burada yer alan yazma etkinliklerinde her ne kadar dil yapılarının gerekli işleve göre doğru kullanabilme becerisi önemli olsa da uygun işlev için uygun dil kullanımı öne çıkmaktadır. Özellikle giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir paragraf yazımında her bir paragrafta bir ana düşünce, anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanma ve bağlayıcılarla paragrafta başlayarak paragraflar arası geçişi sağlamak üzere metin üretimine yönelik etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Ancak oluşturulan metinde harflerin sırası, karıştırılan sözcüklerin ayrımı, ses olayları gibi ölçütlerin yer aldığı dil bilgisi yapılarını doğru kullanma temel ölçütünün de önemsendiği unutulmamalıdır.

E. YAZMA

15. Aşağıdaki ev eşyaları ile neler yapılabilir? Yazalım.

Film izlenebilir.
Sosyal medya (youtube, facebook, twitter vb.) uygulamaları kullanılabilir.
İnternete bağlanılabilir.

.....

.....

.....

.....

Resim 5: Kavramsal İzleneye Göre Verilmiş Bir Yazma Örneği (İşlevsel Yaklaşım)

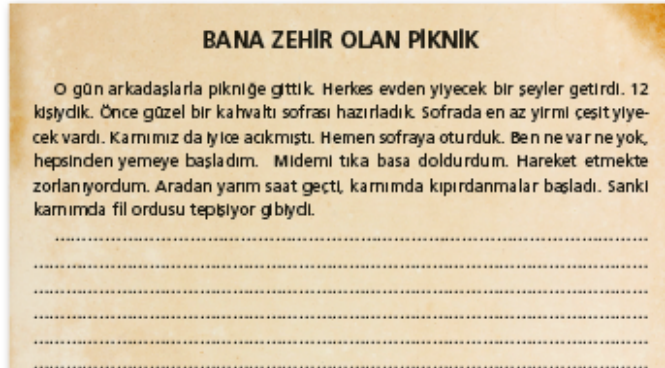
Tablo 7: Yaratıcı İfade Yaklaşımına Göre Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Siyasetten Magazine	Magazin Köşesi	Herhangi bir futbolcu, siyasetçi veya sanatçı hakkında hayali bir haber metni yazma ile ilgilidir (s. 33).
2. . Bir Fabl Bir Hikâye	Hayvanların Dilinden	Öğrencilerden masal yazmaları istenmiştir (s. 45)
	Bir Hikâye	Öğrencilerden kendi hikâyelerini yazmaları istenmiştir (s. 55).
3. İş Hayatı	Nasıl Bir İş Yeri?	Öğrencilerden bir iş ilanı için başvuru metni hazırlamaları istenmiştir (s. 117).
	İş Toplantıları	Öğrencilerden Türkçe Yaz Okuluna katılmak ve ayrıntılı bilgi almak için bir mektup yazmaları istenmiştir (s. 74).
4. Sağlıklı Beslenme ve Spor	Sağlık İçin Spor	Öğrencilerden verilen bir hikâyeyi tamamlamaları istenmiştir (s. 99).
6. Teknoloji Her Yerde	Akıllı İcatlar	Öğrencilere plastik atıklardan nasıl bir tasarım yapacaklarını hayal etmeleri istenmiştir (s. 153). Ayrıca bu etkinliğin devamında öğrencilere dört farklı konu verilmiştir. İçlerinden birini seçip yazmaları istenmiştir.

Tablo 7’de yaratıcı ifade yaklaşımına göre kitapta bir masal yazma, hikâye anlatma, bir iş başvuru metni hazırlama, mektup yazma, verilen bir hikâyeyi tamamlama gibi etkinliklerin yer aldığı görülmektedir. Diğer ünitelerde olduğu gibi tema ve yazma içerikleri birbirine koşut bir biçimde hazırlanmıştır. Yazma etkinliklerinin öğrencilerin ifade yeteneğinin geliştirilmesine yönelik hazırlandığını söylemek yanlış olmaz. Bu yaklaşım öğrencilerin kendini keşfetmesine, duygu ve düşüncelerini dile getirmesine ve kendi yazma tarzlarını geliştirmelerine olanak sağladığı için öğrencilerden yazılarında konu bütünlüğü temel ölçütünün altında özgünlük ve tutarlılık ölçütlerine dikkat etmeleri beklenmektedir. Öğrenciden yazısını oluştururken alıntı yapma, benzetme, örneklerin uygunluğu, tekrardan kaçınma, konuyu anlama, konudan sapmama, gözlem, izlenim ve tasarımlardan yararlanma gibi ölçütlerden faydalanmasını beklemek yanlış olmaz. Bu durum da özgün metin üretimine olanak sağlar. Yaratıcı ifade yaklaşımındaki etkinliklerin öğrencilerin kendini keşfetmesine, duygu ve düşüncelerini dile getirmesine ve kendi yazma tarzlarını geliştirmelerine olanak sağladığı görülmektedir. Ancak A2 düzeyine oranla yaratıcı ifade yaklaşımına göre hazırlanmış etkinlik sayısında bir düşüş gözlenmiştir.

E. YAZMA

20. Hikâyeyi tamamlayalım.

Resim 6: Bir Hikâye Tamamlama (Yaratıcı İfade Yaklaşımı)

Türkçeye Yolculuk B2 Ders Kitabında Yer Alan Yazma Yaklaşımları

Her düzeyde önce okuma, sonra dilbilgisi öğretimi, konuşma, dinleme ve son olarak da yazma becerisi yer alacak şekilde düzenlenen kitapların B2 düzeyinde 16 yazma etkinliği hazırlanmış olsa da bazı ünitelerde yazma bölümünde etkinlik sayısı beşe kadar çıkmaktadır. B2 düzeyinde 30 yazma etkinliğine rastlanmıştır. Bu etkinliklerin 17'si işlevsel, 13'ü ise yaratıcı ifade yaklaşımına göre hazırlanmıştır.

Tablo 8: İşlevsel Yaklaşımla Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Hayatın İçinden	Türk Sofrasından Düğünlere	Öğrencilerden ülkelerindeki düğün geleneklerini yazmaları istenmiştir (s. 22)
	Bayramlar	Üç farklı yazma konusu yer almaktadır. Birincisinde öğrencilerden bayram hakkındaki düşüncelerini, ikincisinde bayramlarda hangi yiyeceklerin hazırlandığı, son konuda ise bir bayram kutlama mesajı yazmaları istenmiştir (s. 31).
2. . Güzel Sanatlar	Hangisini Tercih Edersiniz?	Öğrencilere hangi sanat dallarının kendilerine uygun olduğu sorulmuştur (s. 43).
	Ünlü Ressam ve Müzisyenler	Öğrencilerden ülkelerine ait müzik türleri ve çalgı aletlerini anlatmaları istenmiştir (s. 54).
3. Fuarlar ve Festivaller	Kitap Fuarları	Öğrencilerden verilen sözcüklerden hareketle bir paragraf yazmaları istenmiştir (s. 64).
	Film Festivalleri	Öğrencilerin kitap fuarı broşürü doldurmaları istenmiştir (s. 65). Ayrıca İstanbul Film Festivali ile ilgili bir metin ve bu metne bağlı soru cevap etkinliği de yazma becerisinde yer almaktadır (s. 75).
4. İz Bırakanlar	Başarının Formülü	Öğrencilerden bir alanda başarılı olmak için neler yapılması gerektiğini yazmaları istenmiştir (s. 97).
5. Dilekçe ve İş Mektupları	Dilekçe Yazıyorum	Öğrencilerden dilekçe yazmaları istenmiştir (s. 110).
	İş Mektupları	Öğrencilerden okul, sınıf, dersler, çevre vb. ile ilgili görüş, öneri, istek ve şikâyet yazmalarını istenmiştir (s. 110). Ayrıca öğrencilerden bölüm başkanlığına sınavının yeniden değerlendirilmesi ile ilgili bir dilekçe yazmaları istenmiştir (s. 111) ve bir diğer etkinlik olarak da öğrencilerden kutudaki ifadeleri kullanarak iş başvuru mektubu yazmaları istenmiştir (s. 117).
7. Enerji Kaynakları	Enerji Kaynakları	Öğrencilerden enerji kaynaklarının olumlu ve olumsuz yanlarını yazmaları istenmiştir (s. 143).
	Enerjimiz Tükeniyor mu?	Öğrencilerden "Bitmeyen Enerji Güneş" metnini özetlemeleri istenmiştir (s. 153).
8. Canlılar Âlemi	Çiçeklerin Dili	Öğrencilerden hangi çiçeklere hangi anlamları yüklediklerini yazmaları istenmiştir. Ayrıca özel bir gün için arkadaşlarına veya ailelerine çiçek göndermek isterlerse hangi çiçeği göndermek istediklerini yazmaları istenmiştir (s. 175).

Tablo 8'e göre işlevsel yazma yaklaşımına göre hazırlanan etkinliklerin tümü hazırlanan konu başlıklarıyla koşuttur. Örneğin "Fuarlar ve Festivaller" ünitesinde öğrencilerden bu temada geçen söz varlığı çerçevesinde bir serbest metin yazmaları, kitap fuarı broşürü hazırlamaları, film festivaliyle ilgili bir metin yazmaları istenmiştir. Ya da "Enerji Kaynakları" ünitesinde yer alan birinci konuya paralel olarak enerji kaynaklarının olumlu ve olumsuz yanlarını yazmaları; ikinci konuya koşul olarak ise verilen metni özetlemeleri istenmiştir. Özellikle bir paragraf yazımında her bir paragrafta bir ana düşünce,

anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanma ve bağlayıcılarla paragrafa başlayarak paragraflar arası geçişi sağlamak üzere metin üretimine yönelik yazma etkinliklerine yer verildiğini söylemek yanlış olmaz.

DÜĞÜN ADETLERİ

Kapıyı Açmama: Damatların korkulu rüyası desek yalan olmaz. Düğün zamanı gelmiştir; fakat gelin kapıyı açmaz ve para istenir. İstenilen para verilene kadar beklenir ve sonrasında kapı açılır.

Gelin Arabası: Gelin arabası birçok kişinin hayalidir. Düğün günü büyük bir özenle süslenir. Gelinle damat, gelin arabasına bindikten sonra arabanın önüne çocuklar çıkar. Arabanın önüne çıkan çocuklara zarf içerisinde para verilir.

Ayağa Basma: Nikâh masasında gelin ve damat "Evet" dedikten sonra birbirinin ayağına basmaya çalışırlar. Kim önce davranıp diğerinin ayağına bastı ise evde ayağa basanın sözü geçer.

Sizin ülkenizde de bu örneklerde olduğu gibi benzer düğün gelenekleri var mı? Yazınız.

.....

.....

.....

Resim 7: Kavramsal İzleneye Göre Verilmiş Bir Yazma Örneği (İşlevsel Yaklaşım)

Tablo 9: Yaratıcı İfade Yaklaşımına Göre Hazırlanan Etkinlikler

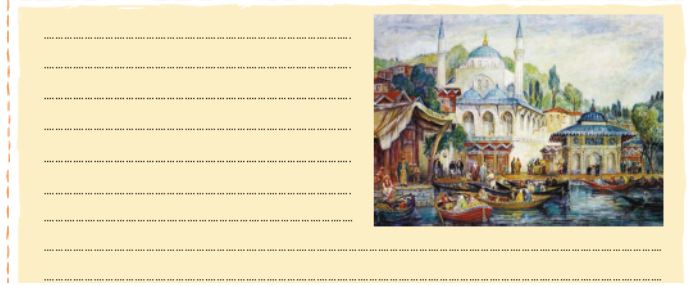
Ünite	Konu	Açıklama
1. Güzel Sanatlar	Ünlü Ressam ve Müzisyenler	Öğrencilerden Türkiye’de ya da dünyanın herhangi bir yerinde gezip gördükleri veya yaşadıkları şehrin resmini çizmek istediklerinde nereyi çizmek istediklerini ve şehrin özelliklerini yazmaları istenmiştir (s. 53). Ayrıca öğrencilere Türk ressam İbrahim Çallı’nın Üsküdar betimlemesi verilmiştir ve bu resimle ilgili duygu ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir (s. 54).
3. Fuarlar ve Festivaller	Film Festivalleri	Öğrencilerin kitap fuarı ile ilgili bir afiş tasarımları ve çizimleri istenmiştir (s. 66). Ayrıca öğrencilerden film afişi tasarımları istenmiştir (s. 75). Son etkinlik olarak ise öğrencilerden film festivali için bir haber metni yazmaları istenmiştir (s. 75).
4. İz Bırakanlar	Önemli Hayatlar	Öğrencilerden sevdikleri bir sanatçıya ya da eskiden yaşamış bir ünlü bir kişiye mektup yazmaları istenmiştir (s. 86).
6. Anahtar Kelime Proje	Bu Benim Projem	Öğrencilerden trafik sorunlarını ortadan kaldırmak veya azaltmak amacıyla bir proje hazırlamaları istenmiştir (s. 125).
	Proje Hazırlama Kılavuzu	Öğrencilerden madde bağımlılığı ile ilgili bir afiş tasarlanması istenmiştir (s. 132). Ayrıca kurgulanan bir projenin özetinin yazılması istenmiştir (s. 133).
7. Enerji Kaynakları	Enerjimiz Tüküyor mu?	Öğrencilerden okudukları metindeki her bir bölümü özetlemeleri istenmiştir (s. 153-154).
8. Canlılar Âlemi	Hayvanların Dili	Öğrencilerden beslediği kedinin kendilerine yazdığı mektuba cevap yazmaları istenmektedir (s. 165).

Tablo 9’da yaratıcı ifade yaklaşımına göre film afişi tasarlama, kurgulanan bir projenin özetini yazma, bir metni özetleme, bir mektuba cevap yazma gibi tamamıyla öğrencilerin kendini keşfetme, duygu ve düşüncelerini dile getirme ve kendi yazma tarzlarını geliştirmelerine olanak sağlayan yazma etkinliklerine

yer verildiği görülmektedir. Tıpkı B1 düzeyinde aynı yaklaşımda kullanılan etkinlikler gibi öğrencilerden özgünlük ölçütlerine dikkat ederek yazı yazmaları beklenmektedir. Tüm düzeylerde en fazla yazma etkinliğinin bulunduğu düzey B2'dir. Toplam 30 etkinlikten 17'si işlevsel, 13'ü ise yaratıcı ifade yaklaşımına göre hazırlanmıştır.

22. Yazalım.

Aşağıdaki resim Türk ressam İbrahim Callı'nın Üsküdar betimlemesidir. Bu resimle ilgili duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

Resim 8: Resim Hakkında Duygu ve Düşünce Yazma (Yaratıcı İfade Yaklaşımı)

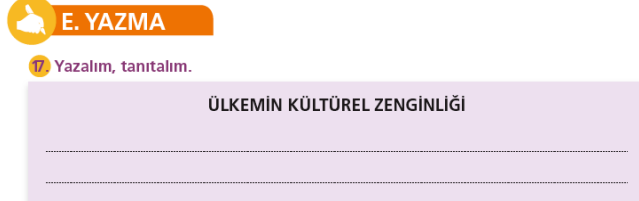
Türkçeye Yolculuk C1 Ders Kitabında Yer Alan Yazma Yaklaşımları

Türkçeye Yolculuk kitaplarının son seviyesi olan C1 ders kitabında toplam 17 yazma etkinliği bulunmaktadır. Bunlardan 9 işlevsel, 10 yaratıcı yazma ve 2 içerik odaklı yaklaşıma göre hazırlanmış etkinliklere rastlanmıştır.

Tablo 10: İşlevsel Yaklaşımla Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Ekonomi Gündemi	Dünya Ekonomisi	Öğrencilerden YTB'ye burs için gerekli şartları taşıdıklarına dair dilekçe yazmaları istenmiştir (s. 22).
2. Moda ve Tasarım	Modanın Günlük Hayattaki Yeri	Öğrencilerden ilkbahar ve yaz mevsiminde ne giymekten hoşlandıklarını yazmaları istenmiştir (s. 52)
	Evdeki Küçük Dokunuşlar	Öğrencilerden bir mağazaya şikâyet dilekçesi yazmaları istenmiştir (s. 63).
3. İletişim	Aile İçi İletişim	Öğrencilerden Türkçe öğrenirken yaşadıkları zorlukları yazmaları istenmiştir (s. 78).
	Evlilik Sanatı	Öğrencilerden düğün organizasyonu şirketine bir e-posta yazmaları istenmiştir (s. 88).
4. Püf Noktası	Ustadan Çırağa	Öğrencilerin ülkelerinde farklı alanlarda başarılı olmuş bir kişinin farklı yönlerini tanıtmaları istenmiştir (s. 100).
	Herkes Kendi Evinin Ustası	Öğrencilerin bozulan ev eşyalarına yönelik bir şikâyet dilekçesi yazmaları istenmiştir (s. 114)
6. Ekonomi Gündemi	Kültürel Miras	Öğrencilerin ülkelerinin kültürel zenginliğini yazmaları istenmiştir (s. 153).
	Alternatif Tıp	Alternatif tıp ve taşlar ile ilgili bir yazı istenmiştir (s. 164).

Tablo 10'a göre C1 düzeyinde işlevsel yaklaşımla hazırlanan yazma etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir: Dilekçe (şikâyet dilekçesi), e-posta (arkadaşa, organizasyon şirketine yazılan bir e-posta), serbest yazma (alternatif tıp ile ilgili bir yazı, kültürel zenginlik ile ilgili bir yazı vb.). Özellikle giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir paragraf yazımında her bir paragrafta bir ana düşünce, anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanma ve bağlayıcılarla paragrafta başlayarak paragraflar arası geçişi sağlamak üzere metin üretimine yönelik yazma etkinliklerine yer verilen yazılar tercih edildiği görülmektedir.

Resim 9: Kavramsal İzleneye Göre Verilmiş Bir Yazma Örneği (İşlevsel Yaklaşım)

Tablo 11: Yaratıcı İfade Yaklaşımına Göre Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
1. Ekonomi Gündemi	Para Piyasaları	Öğrencilerden tutumlu olma ile ilgili broşür hazırlamaları istenmiştir (s. 36).
5. Püf Noktası	Bir Şiir Bir Hikâye	Öğrencilerden şiir yazmaları istenmiştir (s. 127).
	Şiir Gibi Bir Mektup	Yarım bırakılan bir hikâyenin tamamlanması istenmiştir (s. 138).
6. Ekonomi Gündemi	Alternatif Tıp	Renklerin kendilerinin en güzel renk olduğunu ispat etmeye çalışan bir diyalog yazmaları istenmiştir (s. 163).
7. Dünyamız ve Nüfus	Dünyada Kaç Milyar İnsan Yaşiyor?	Öğrencilerden nüfus yoğunluğunun neden olduğu olumsuzluklar hakkında bir gazete haberi yapmaları istenmiştir (s. 175).
	Nüfus Dengesi	Türkiye nüfusunun on yıl sonraki durumunun ne olacağı konusunda bir yazı yazmaları istenmiştir (s. 185).
9. Dil Hazinesi	Mecazdan Hakikate	Ülkelerine ait mizah yeteneği ile ünlü bir değeri tanıtmaları istenmiştir (s. 213).
	Atasözleri Ne Söyler?	Ülkelerine ait bir deyimini hikâyesini anlatmaları istenmiştir (s. 221).
10. Kavramlar	Dil -Kültür	Kelimelerden cümleler, cümlelerden paragraf oluşturarak bir metin yazmaları istenmiştir (s. 231).
	Medeniyet	Anahtar kelimeleri kullanarak Türkiye'de bir yer tanıtma görevi verilmiştir (s. 242)

Tablo 11'de görüldüğü üzere öğrencilere bir broşür hazırlama, şiir yazma, yarım bırakılmış bir hikâyeyi tamamlama, diyalog oluşturma, bir gazete haberi yazma, tanıtım metni yazma, yer tanıtma gibi görevler verilmiştir. Tıpkı B2 düzeyinde aynı yaklaşımda kullanılan etkinlikler gibi öğrencilerden özgünlük ölçütlerine dikkat ederek yazı yazmaları beklenmektedir. Öğrenciden yazısını oluştururken alıntı yapma, benzetme, örneklerin uygunluğu, tekrardan kaçınma, konuyu anlama, konudan sapmama, gözlem, izlenim ve tasarımlardan yararlanma gibi ölçütlerden faydalanmasını beklemek yanlış olmaz. Böylelikle özgün metin üretimi desteklenmiş olacaktır.

E. YAZMA

17. Tamamlayalım, yazalım.

Aşağıdaki yarım bırakılan hikâyeyi tamamlayınız.

AĞAÇTAKİ KEDİ

Kedinin adı Pamuk'tu. Bahçede koşup duruyordu. Ali, "Pamuk etme, Pamuk yapma, dur!" diyordu fakat Pamuk'un aldıracağı yoktu. Bir yerde duramıyor, koşuyor, zıplıyor da zıplıyordu.

Bir aralık Pamuk gözden kayboldu. Ali, sağına soluna çevresine baktı. Pamuk yoktu. Bahçeyi aradı. Pamuk yoktu. Duvarların dibine, çitlerin arkasına, bahçedeki sebzelerin arasına baktı. Pamuk yoktu. Ali'nin canı sıkıldı. Bu yaramaz, bu ele avuca sığmaz hayvan ne olmuştu? Nereye gitmişti?

Eve mi gitmişti Pamuk? Ali, eve koştu. Evde Pamuk'un gidebileceği her yere baktı. Pamuk yoktu. "Pamuk! Pamuk! Psssi! Psssi!" diye birkaç kez çağırırdı, hiçbir yerden çıkmadı Pamuk. Sanki uçup gitmişti.

Resim 10: Hikâye Tamamlama (Yaratıcı İfade Yaklaşımı)

Tablo 12: İçerik Odaklı Yaklaşımına Göre Hazırlanan Etkinlikler

Ünite	Konu	Açıklama
8. Bir Seyyahın Not Defteri	Gez Dünyayı Gör Dünyayı Evlîya Çelebi	Öğrencilere gezi yazısı türünün özellikleri verilmiştir. Gezi yazısı türünün özelliklerine göre gezdikleri bir yeri tanıtmaları istenmiştir (s. 195). Öğrencilerden en çok gezmek istedikleri yerle ilgili bir araştırma yapmaları ve araştırma sonuçlarını gezi yazısı türünde yazmaları istenmiştir (s. 202).

Tablo 12'ye göre içerik odaklı yazma yaklaşımına göre hazırlanan etkinlikte öncelikle gezi yazısının ne olduğu ile ilgili bir bilgi verilmiştir. Çünkü bu yaklaşıma göre bilgi sahibi olunmayan şey hakkında yazı yazmak mümkün değildir. Bu yüzden okuma ve yazma bu etkinlik türünde iç içedir. Önce öğrencilerin gezi yazısı hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmış daha sonra da gezi yazısı türünün özelliklerine uygun bir yazı yazmaları istenmiştir. Diğer etkinlik de yine gezi yazısı türünün özelliklerin uygun yazma ile ilgilidir. Kısacası öğrencilerden belli okumaların yapılması, bilgi toplamasından sonra türün gereklerine uygun yazı yazması beklenmektedir. Burada okumanın yazma becerisi üzerindeki etkisi görülmektedir. İçerik odaklı yaklaşımın yer verildiği tek düzey C1 düzeyidir.

E. YAZMA

16. Gezi yazısı yazalım.

Gezi yazısının ne olduğunu ve özelliklerini okuyunuz. Daha sonra yakın bir tarihte gezdiğiniz bir yeri gezi yazısının özelliklerini de dikkate alarak tanıttınız.

Gezilep görülen yerlerin edebî bir üslupla kaleme alındığı yazılara gezi yazısı denir.

Gezi yazısının taşınması gereken birtakım özellikler vardır. Bunlar, şöyledir:

1. Gezilep görülen yerin bütün özellikleri ele alınır.
2. Gezilen yerin tarihi, coğrafi, doğal ve sosyal nitelikleri belirgin şekilde anlatılır.
3. Gezilen yerin kültürü, yaşayışı, inançları örneklerle verilir.
4. Daha önce gezilen yerle anlatılan yer arasında kıyaslamalar yapılır.

Resim 11: Gezi Yazısı Yazma (İçerik Odaklı Yaklaşım)

Sonuç olarak; çalışma kapsamında incelenen Türkçeye Yolculuk ders kitapları A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyleri yazma yaklaşımları bağlamında incelenmiş ve elde edilen sonuçlar tablo üzerinden gösterilmiştir.

Tablo 13: Türkçeye Yolculuk Ders Kitaplarında Kullanılan Yazma Yaklaşımlarının Düzeylere Göre Dağılımı

Yazma Yaklaşımları	A1	A2	B1	B2	C1	Genel Toplam
Biçimsel Yaklaşım	8	-	-	-	-	8
İşlevsel Yaklaşım	8	8	9	17	9	51
Yaratıcı İfade Yaklaşımı	-	8	7	13	10	38
İçerik Odaklı Yaklaşım	-	-	-	-	2	2
Süreç Odaklı Yaklaşım	-	-	-	-	-	-
Okur Odaklı Yaklaşım	-	-	-	-	-	-
Toplam	16	16	16	30	21	99

Kitapta her düzey sekiz ünite, iki konudan oluşmaktadır. Toplam 40 üniteye yer alan yazma etkinlikleri incelenmiştir. Kimi yaklaşımların hiç kullanılmadığı kimi yaklaşımların ise yoğun olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablodaki bilgiler doğrultusunda en fazla işlevsel yaklaşımın kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle belli kavramsal bir izleni çerçevesinde yazılmış ders kitaplarında önce örnek metinlerin verilmesinin daha sonra öğretilmek istenen dil bilgisi yapısının bu metinler ile pekiştirilmesinin dil öğretimi ve dil-işlev ilişkisini kavratması bakımından tercih edilmesi kullanılan yazma yaklaşımına da yansımıştır. Öğretilen dil bilgisi yapısının pekiştirilmesi, kitaptaki temalar doğrultusunda yazma konularının belirlenmesi amacıyla işlevsel yaklaşımın yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. En az kullanılan yaklaşım için temel düzeyde kullanılan biçimsel yaklaşımdır. Özellikle harf, sözcük, imla kuralları ve kısa tümceler doğru yazımının yer aldığı, temel amacın sözcük ve dil bilgisini ölçmek için hazırlanan bu etkinliklerin başlangıç düzeyinden sonraki orta ve ileri düzeylerde azalması olağandır. Kitapta süreç odaklı ve okur odaklı yaklaşımların hiç kullanılmadığı, içerik odaklı yaklaşımda hazırlanan sadece iki etkinlik olduğu da tespit edilmiştir. Yine ileri düzeylerde metinler ve metinler ve bu metinlerde okur-yazar iletişimi/ilişkisi ve bu ilişkiye paralel dil kullanımının incelenmesine yönelik bölümler ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinde bulunmamaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçeye Yolculuk ders kitaplarında yer alan yazma etkinlikleri (1) biçimsel yaklaşım, (2) işlevsel yaklaşım, (3) yaratıcı ifade yaklaşımı, (4) süreç yaklaşımı, (5) içerik odaklı yaklaşım ve (6) okur odaklı yaklaşım çerçevesinde (Hyland, 2003; Yaylı, 2014; 2015) incelenmiştir.

Kitapta A1, A2 ve B1 düzeylerindeki etkinlik sayısı aynıdır. Biçimsel yaklaşımla hazırlanan yazma etkinliklerine sadece A1 düzeyinde yer verilmiştir. A2 düzeyinde işlevsel ve yaratıcı ifade yaklaşımına göre hazırlanan etkinlik sayısı ise eşittir. B1 düzeyinde işlevsel yaklaşımla hazırlanan etkinliğin sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir. Tüm düzeylerde en fazla yazma etkinliğinin bulunduğu düzeyin 17'si işlevsel, 13'ü ise yaratıcı ifade yaklaşımıyla toplamda 30 etkinlik ile B2 düzeyi olduğu görülmüştür. C1 düzeyinde daha önce hiç kullanılmayan içerik odaklı yaklaşıma yer verildiği de tespit edilmiştir. C1 düzeyi, toplamda üç farklı yaklaşımla hazırlanan yazma etkinliklerine yer verilerek en fazla yaklaşımın kullanıldığı düzey olmuştur. Beş düzeyde yazma etkinliklerinin sekizi biçimsel, elli biri işlevsel, otuz sekizi yaratıcı ifade, ikisi yaratıcı ifade yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Kitapta toplamda 99 adet yazma etkinliğine yer verilmiştir. Okur odaklı, süreç odaklı ve içerik odaklı yaklaşımlara kitapta yer verilmemiştir. Demir (2020) ve Yaylı ve Yaylı (2018)'nin yaptığı çalışmalarda da bu yaklaşımlar bağlamında etkinliklerin hazırlanmaması yabancı dil olarak Türkçe kitaplarında bu yaklaşımların göz ardı edildiğinin kanıtıdır.

Kitapta A1 düzeyinde belli kavramsal bir izleni çerçevesinde yazılmış ders kitaplarında önce örnek metinlerin verilmesinin daha sonra öğretilmek istenen dil bilgisi yapısının bu metinler ile pekiştirilmesinin dil öğretimi ve dil-işlev ilişkisini kavratması bakımından tercih edilmesi kullanılan

yazma yaklaşımına da yansımıştır. Öğretilen dil bilgisi yapısının pekiştirilmesi, kitaptaki temalar doğrultusunda yazma konularının belirlenmesi amacıyla işlevsel yaklaşımın yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. En az kullanılan yaklaşım için temel düzeyde kullanılan biçimsel yaklaşımdır. Kitapta özellikle temel düzeyde boşluk doldurma, dikte, sıralama, verilen sözcüklerle tümce tamamlama gibi sözcük, söz dizimi ve dil bilgisi öğretimine yönelik etkinlikler dikkat çekmektedir. Silva (1990) 1960'larda yaygın olan yapısal dil öğretiminde dil yapılarının doğru kullanımını esas alan biçimsel yaklaşımın bu sürecin devamı niteliğinde olduğunu ifade etmektedir.

Kitapta yoğun olarak işlevsel yaklaşımın kullanıldığı tespit edilmiştir. Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinde yer alan yazma düzeyleri ile ilgili yeterliklerinde mektup ve dilekçe yazma şeklinde işlevsel metinleri temel düzeylerdeki öğrencilerin yeterlikleri arasında olduğu ifade edilmektedir (MEB, 2012). Kitapta özellikle orta düzeyde dilekçe, mektup yazma ve form doldurma örneklerine sıkça rastlanmaktadır. Bunun sebebi kitabın kavramsal-işlevsel izlenince doğrultusunda hazırlanmasıyla açıklanabilir. Ancak Yaylı (2018: 139) bu yaklaşım dil işlev ilişkisini kavratması bakımından çok büyük kolaylık sağlamanın yanı sıra yazmada öğrencilerin yaratıcılığının teşvik edilmesi, süreçler halinde metinlerin gelişiminin desteklenmesi ve yazmanın okur ve yazar arasında bir iletişim olduğunu göz ardı etmesi noktalarında eleştirildiğini ifade etmektedir.

Kitapta yaratıcı ifade yaklaşımın özellikle B1 düzeyinden sonra sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak B2 düzeyinde bu yaklaşım sıkça kullanılsa da C1 düzeyinde belli bir oranda düşüş olduğu da görülmüştür. Bu yazma yaklaşımına göre hazırlanan etkinliklerde Murray (1985), önceliğin anlam ve düşünce geliştirme olduğundan öğrencilerin yapısal hatalardan çok düşüncelerin üzerinde yoğunlaşması gerektiğinden bahsetmektedir. Kitapta gelecekle ilgili hayaller yazma, hikâye tamamlama, şiir ya da masal yazma, hayvan veya cansız varlıkları (renler vb.) kişiselleştirme, hayallerindeki haber metnini yapma gibi örneklere de yer verilmiştir. Böylelikle öğrencilerin kendilerini keşfederek özgün metinlerle yazma becerilerini geliştirmelerine imkân sağlanmıştır.

Bilgi aktarımının sağlandığı içerik odaklı yaklaşım örneği sadece ikidir. Graham ve Hebert'in (2010) okuma becerisi ile yazma etkinliklerini birlikte kullanmak her iki becerinin de gelişmesini sağladığını ve bu süreçte örnek metin okumalarının önemli bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır. Kitapta gezi yazısı ile ilgili örnek bir metin ve gezi yazısının özellikleri maddeler halinde verilmiştir. Öğrencilere Türkçeye ait herhangi bir yazı türünde nasıl yazı yazmaları gerektiğine ait bilgi birikimi verilemeye sağlansa da sadece C1 düzeyinde 2 adet etkinliğin kullanılmış olması öğrencilerin muhtemel retorik eksiklerini tamamlamalarına yardımcı olmayacaktır. Ayrıca bu yaklaşıma göre belli sözcük ve dil yapılarının çalışılması, okuma metninin detaylı ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda da kitabın eksikliği bulunmaktadır.

Kitapta yazmanın her basamağının ayrı ayrı değerlendirildiği, öğretmenin her taslağa dönüt verdiği, geribildirimler yoluyla yazma etkinliğinin bir sürece bağlandığı örneklere yer verilmemiştir. Çakır'a göre yazma çalışmalarında ne yazılacağından çok nasıl yazılacağı üzerinde durulması gerekmektedir (Çakır, 2010: 165-176). Öğrencilerin ünitelerde işlenen konu üzerine bir metin yazmaları beceri gelişimi üzerine yeterli değildir. Özellikle C1 düzeyinde akademik yazma konusunda öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlarda üslup seçimi ve düşünceyi geliştirme yollarında yaşadıkları eksiklerin süreç odaklı yaklaşımla karşı karşıya gelmeleri gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle özellikle B2 ve C1 düzeylerinde okur odaklı, süreç odaklı ve içerik odaklı yaklaşımla hazırlanabilecek etkinliklerle ilgili olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Okuma etkinlikleri paralel içeriğe sahip yazma etkinliği ile takip edilerek ayrıca bir yazma öncesi çalışma basamağına yer verilebilir.
- Metin öncesi, metin yazımı sırasında ve metin sonunda kullanılacak stratejilerin öğretimi, öğrencilere bu stratejileri kullanarak ilgili süreçteki görevleri gerçekleştirecekleri etkinliklere yer verilebilir (Strateji kullanarak ana fikri belirleme, sonuç bölümünü yazma vb.) (Özdemir, 2019).

- Süreç temelli yaklaşımın düzeltme aşamasına yönelik örnek bir etkinliğin görseline yer verilebilir. Öğrencilerin tamamladığı/yazdığı her metni sıra arkadaşının içerik, yazım ve noktalama açısından düzeltilmesi istenebilir.
- 4+1 planlı yazmanın ne olduğuna değinilerek tüm aşamaların kullanılıp örnek bir yazmaya yer verilebilir ve sonrasında öğrencilerden bir metin istenebilir.
- Herhangi bir konuda örnek bir yazma ön çalışmasının görseline yer verilebilir. Taslak aşaması bittikten sonra öğrencilerin yazıya bir başlık bulmaları ya da önceden belirledikleri başlıkla ortaya çıkan metnin uygunluğunu kontrol edip düzenlemesi istenebilir.
- Birbirinden kopuk kronolojik olarak sıralanmış cümlelerin sırasını bozmadan geçiş ve bağlantı öğelerini kullanarak öğrenciden metin oluşturması istenebilir.
- Okur odaklı yaklaşıma dayanan yazmada yazın metni çok anlamlıdır. Metnin anlamını belirleyen ve ortaya çıkaran okurdur. Sürecin öznesi öğrencidir, yazın metni öğrenci tarafından alınacak bir nesne konumundadır. Bu bağlamda kitapta birbirinden farklı şiir ya da e-postaya yer verilebilir. Öğrencilerin e-postaları resmî ve gayri resmî şeklinde sınıflandırmaları, bu sınıflandırmaya yardımcı olan dil yapılarını betimlemeleri istenebilir ve daha sonra resmîyet derecesine göre sınıflandırılmış iki farklı okur için e-posta yazmaları istenebilir. Aynı şekilde birbirinden farklı türlerde yazılmış şiire yer verilerek aynı basamakların takip edilmesi istenebilir.
- Makale özeti, poster bildiri ve hakem değerlendirme raporu gibi akademik türlerin kullanıldığını ve dilin sosyal ve bağlamsal boyutunun esas olduğunu örneklere yer verilebilir. Uygun dil ve bağlamlarda öğrencilerden yeni bir metin yazmaları istenebilir.
- Kitaplarda, seçilmiş türlere örnek metinler uygun dil yapıları ve uygun bağlam açısından yer verilebilir. Amaç türe uygun metin üretmek olduğu için verilen örnek incelendikten sonra öğrencilerden örnek bağlamında yeni bir metin oluşturması beklenebilir.

Elbette yazma becerisinin öğretimi üzerine ifade edilen yaklaşımları bir bütün olarak kullanarak bu becerinin geliştirilmesine katkı sağlanmalıdır. İncelenen Türkçeye Yolculuk ders kitaplarının tüm düzeylerinde bu yaklaşımları benimseyerek etkinliklerinin gözden geçirilmesi ile daha etkin öğretim gerçekleştirilebilir. Ancak yazma becerisinin gelişiminde öğretmenin etkisi, olumlu tutumu yadsınamaz. Yazılan metinlere dönüt verilmesi, öğrencinin gelişim sürecinin takibi, gözlem yapma vb. durumlar öğretmenlerin olumlu katkısıyla sağlanmaktadır. Bu bağlamda sadece ders kitaplarına bağlı kalarak da yazma becerisinin gelişimin sağlanması yanlış olur. Kullanılacak olan ek materyaller ve öğretmen yönlendirmesi de öğrencinin yazma becerisinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Özellikle akademik yazmada sorun yaşayan öğrenciler için örnek metin okumalarına önem verilmeli, taslaklar halinde yazma çalışmaları gerçekleştirilmeli ve okur, süreç ve içerik odaklı yaklaşım üzerinde daha fazla durulmalıdır.

Kaynakça

- Açık, F. & İltar, F. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin türlerinin sınıflandırılması ve ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin değerlendirilmesi, *Türkiyat Mecmuası*, 29 (2), 311-346.
- Calkins, L. M. (1986). *The art of teaching writing*. Portsmouth, NH; Heinemann.
- Cristopher, E. (1996). Teaching creative writing in the elementary school. *Eric Digest*, http://www.ed.gov/databases/ERIC_digest/
- Crossley, S. A. ve McNamara, D. S. (2011). Shared features of L2 writing: Intergroup homogeneity and text classification. *Journal of Second Language Writing*, 20, 271–285
- Çakır, İ. (2010). Yazma becerisinin kazanılması yabancı dil öğretiminde neden zordur? *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 165-176.

- Coşkun, E., Balcı, A., ve Özçakmak, H. (2013). Trends in writing education: An analysis of postgraduate theses written in Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 93, 1526-1530.
- Demir, S. (2020). İzmir ve İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarının yazma yaklaşımları bakımından değerlendirilmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Üniversitesi.
- Doğan, Y. (2020). Süreç temelli yazma eğitiminin bir boyutu olarak “hazırlık”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 326- 342.
- Göçer, A. (2007). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Dil Dergisi*, 137, 30-48.
- Graham, S. & Hebert, M. (2010). *Writing to read: Evidence from how writing can improve reading: A report from Carnegie Corporation of New York*. Alliance for Excellent Education, Washington, DC.
- Graves, D. H. (1983). *Writing: Teachers and children at work*. Exeter: Heinemann Educational Books.
- Güneş, F. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Yazma Öğretimi: Yaklaşım ve Modeller. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler*. (Ed. Şahin, A.) Ankara: Pegem Akademi
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşım ve modeller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, F. (2017). *Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı*. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 48-64
- Güvercin, A. (2012). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde tömer modeli yazma eğitimi ve süreç temelli yazma modelinin karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Hasırcı, S. (2019). Yabancılar Türkçe öğretimine yönelik ders kitaplarının konuşma becerisi açısından karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(2), 1068-1098.
- Hyland, K. (2003). *Second language writing*. Cambridge, UK: CUP.
- Heaton, J. B. (1990). *Writing English language test*. Longman Inc.
- Kara, M. & Çekici Y. M. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında metinler arası aşamalılık: yedi iklim Türkçe ve İzmir üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, s. 411-426.
- Karatay, H. (2015). Süreç temelli yazma modelleri: 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modeli. İçinde Murat Özbay (Ed.), *Yazma eğitimi* (s. 21-48). Ankara: Pegem Akademi
- Kocayanak, D. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma becerisi etkinliklerinin karşılaştırılması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı), 123-139.
- Köse, D. (2005). Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'ne Uygun Türkçe Öğretiminin Başarıya ve Tutuma Etkisi [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *TUBAR-XIII*, 287-309.
- Larios, J. R. D., Mnchon, R., Murphy, L. Ve Marın, J. (2008). The foreign language writer's strategic behaviour in the allocation of time to writing processes. *Journal of Second Language Writing*, 17, 30-47.
- Lüle Mert, E. (2014) Türkçenin eğitimi ve öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi sürecinde kullanılacak etkinlik örnekleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 23-48.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2012). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Yayınları, Ankara.

- Oral, G. (2008). *Yine yazı yazıyoruz* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Özbal, B. & Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırmaların değerlendirilmesi. *SEFAD*, (42) 197-212.
- Özcan, E. & Dağ Tarcan, Ö. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Yer Alan Sözcüklerin Sıklık Görünümleri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 72-80.
- Özdemir, E. (2021). Erciyes Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi akademik Türkçe kitap setlerinin dinleme ve yazma etkinlikleri açısından incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Üniversitesi.
- Özdemir, O. (2019). Yazma eğitiminde süreç, tür ve süreç-tür temelli yaklaşımların kullanımları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 545-573.
- Raimes, A. (1991). *Techniques in teaching writing*. New York: Oxford University Press.
- Richard, J. C. (2006). *Communicative language teaching today*. New York: Cambridge University Press.
- Shih, M. (1986). Content based to teaching academic writing. *TESOL Quarterly*, 20, 617-648.
- Silva, T. (1990). Second language composition instruction: Developments, issues and directions. In B. Kroll (Ed.), *Second language writing: Research insights for the classroom* (ss.11-23), Cambridge University Press, Cambridge.
- Stemler, S. (2001). An Overview of Content Analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17).
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları, İstanbul, ISBN: 975331310-1.
- Tok, M. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Yazma Çalışmalarının Değerlendirilmesi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6/1), 249-279.
- Tompkins, G. E. ve Collom, S. (2004). *Sharing the pen: Interactive writing with young children*. Upper Saddle River, NJ: Pearson
- Ülper, H. (2008). *Bilişsel süreç modeline göre hazırlanan yazma öğretim programının öğrenci başarısına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, Ç. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileri açısından incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Üniversitesi.
- Yaylı, D. (2014) *Yabancı dilde yazma eğitiminde yaklaşımlar*. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.) *Yabancılar Türkçe öğretimi: Politika, yöntem ve beceriler* (3. Baskı), ss. 71-90, Anı Yayıncılık.
- Yaylı, D. (2015). Yazma becerisinin öğretimi. N. Bekleyen (Ed.) *Dil öğretimi* (ss.288-308). Ankara: Pegem Akademi.
- Yaylı, D. & Yaylı, D. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında yazma etkinliklerinin değerlendirilmesi (Yedi İklim Türkçe örneği). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 44: 132-145.
- Willis, S. (2001). Teaching young writers feedback and coaching help students hone skills. In C. Jago (Ed.), *Language Arts: A Chapter of the Curriculum Handbook* (pp. 125-129). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

EXTENDED SUMMARY

Writing in a foreign language is a skill that needs to be developed from the beginner level. The work of achieving proficiency in the writing activity generally follows a process that goes from simple activities to more complex activities. Introductory level writing skill activities in the textbooks in teaching Turkish as a foreign language; usually spelling words correctly, using words suitable for the context and forming sentences, making the correct word order, using the spelling rules correctly, etc. is prepared for the purpose. Intermediate writing skills include knowing the rules of written language, generalizing and exemplifying, producing texts that are not too complex, while high-level writing skills include creating superficial and deep meanings, using culturally-specific situations correctly, and writing clear, well-structured texts. The approaches developed on foreign language writing education are discussed in order of historical development and six classifications are made as focus on language structures, focus on text functions, focus on creative expression, focus on the writing process, focus on content and focus on reader. In the focus on text functions writing lessons are shaped by considering student needs. Writing activities according to the functional approach; writing in the form of description, comparison, classification, cause-effect, generalization, discussion or persuasion after practicing in model texts. Focus on creative expression; it is a person's free expression of his feelings and thoughts on a subject, using his/her imagination. Focus on content is the presentation of content or information to students through the use of the target language. In this approach, it is believed that students will not be successful in writing if they do not have knowledge about the content. Focus on reader, like the focus on content, is academically based. It emphasizes the need to focus on the reader's reception process rather than focusing on the form. "Genre" is very important in this approach. What is meant by genre here is how writers use language in the texts they create in similar social situations. Although the books used in teaching Turkish as a foreign language are examined in the context of writing approaches (Yaylı and Yaylı, 2018 and Demir, 2020), the writing activities in the Türkçeye Yolculuk to Turkish textbooks of Kesit Publishing have not been evaluated in terms of different writing approaches. Therefore, the aim of this study is to evaluate the writing achievements and activities in the Türkçeye Yolculuk textbooks, which were prepared to teach Turkish to foreign students, in terms of different writing approaches.

This qualitative study aimed to look into the writing activities in a Turkish as a Foreign Language textbook series and to discuss them related to the six writing approaches in the literature of second language writing. In this study, it was analyzed the writing activities in Türkçeye Yolculuk textbook series according to these six writing approaches. But a sample that has not been studied before was selected. A researcher in the field was consulted in order to accomplish validity and reliability of in this descriptive study.

Each level in the book consists of eight units and two topics. Writing activities in a total of 40 units were examined. It has been concluded that some approaches are not used at all and some approaches are used intensively. It has been determined that the focus on text functions is used in the book. Especially in the textbooks written within the framework of a certain conceptual curriculum, the preference of giving sample texts first and then reinforcing the grammatical structure that is desired to be taught with these texts is also reflected in the writing approach used in terms of language teaching and language-function relationship. It is seen that focus on text functions is used extensively in order to reinforce the grammar structure taught and to determine the writing topics in line with the themes in the book. For the least used approach, it is the focus on language structure used at the basic level. It is normal that these activities, which are prepared to measure the vocabulary and grammar of the main purpose, in which the correct spelling of letters, words, spelling rules and short sentences take place, did not decrease at the later levels after the initial level. It has also been determined that focus on the writing process and focus on reader are never used in the book, and there are only two activities prepared with a focus on content. Since reading activities carried out within the framework of a certain concept are followed by a writing activity with parallel content, a pre-writing study step is not specified. Developing the writing in drafts, giving feedback to every draft (or any text written) and keeping a file

are not recommended in the book in written form. In this context, there is no event prepared with focus on the writing process.

The content analysis of the textbooks revealed that many of the real writing activities in the series belong to form and/or function oriented L2 writing approaches while very few activities asked students to have a practice with creative writing or certain genres. An explanation for this situation could be that many Turkish as a Foreign Language textbooks have adopted either a functional-notional syllabus or a structural one. Of course, by using the approaches expressed on teaching writing skill as a whole, it should be contributed to the development of this skill. More effective teaching can be achieved by adopting these approaches at all levels of the examined Türkçeye Yolculuk textbooks and reviewing their activities. However, the positive attitude of the teacher in the development of writing skills is undeniable. Giving feedback to the written texts, monitoring the student's development process, making observations, etc. situations are provided with the positive contribution of teachers. In this context, it would be wrong to develop writing skills only by sticking to the textbooks. Additional materials to be used and teacher guidance will also contribute to the development of the student's writing skills.